

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มีการค้นคว้าและรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการวิจัย ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. แนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดทางการบัญชี
3. ลักษณะของพื้นที่และประชากรเป้าหมาย
 - 3.1 กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่าตำบลหัวสำโรง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ตำบลหัวสำโรง
 - 3.2 สมาชิกโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
 - 3.3 หน่วยทหารพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่
4. การวิจัยเชิงทดลอง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศในการสร้างพื้นฐาน คือ “ความพอมีพอกิน พอใช้” ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยวิธีการที่ประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” และต่อมาได้การนำมาใช้เป็นวิสัยทัศน์ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา (อภิชัย พันธเสน. 2546 : 1-2)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย ตั้งแต่แผนที่หนึ่งซึ่งเริ่มในปี พ.ศ. 2504 จนถึงแผนที่สาม ในปี พ.ศ. 2515 นั้น มุ่งเน้นการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยการกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุน ทำให้ต้องมีการชำระหนี้เงินกู้ดังกล่าว จึงได้ส่งเสริมให้เร่งผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อส่งออก โดยมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการรุกคืบเข้าไปในพื้นที่ป่ามากขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็ว จากสภาพการณ์ดังกล่าวแม้จะทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวเป็นอย่างมาก แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างของการกระจายรายได้เพิ่มตามไปด้วย โดยภาคอุตสาหกรรมมีอัตราส่วนของการขยายตัวสูงกว่าภาคเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก ขณะที่การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมมิได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับการขยายตัวของผลผลิต ประชากรส่วนใหญ่ที่

มีอาชีพการเกษตรยังคงมีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ต่ำกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมมาก เป็นผลให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการกระจายรายได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากไร้ซึ่งอยู่ในภาคเกษตรกรรม เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตให้ได้มีโอกาส “พอกินพอใช้” จึงทรงมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนห้าประการ ได้แก่

1. ปรับแก้สภาพทางกายภาพของพื้นดินในประเทศไทยเป็น “สุวรรณภูมิ” คือ มีพื้นดินอุดมสมบูรณ์โดยการปรับเปลี่ยนสภาพเดิมที่แห้งแล้ง หรือเป็นพื้นที่น้ำท่วมขัง ให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูก

2. เน้นความสามารถในการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยเน้นการประหยัดแต่ถูกหลักวิชาการ

3. ส่งเสริมให้มีการผลิตที่หลากหลาย (Diversification) เพื่อลดความเสี่ยงและช่วยให้เกิดมีกระแสเงินสด (Cash-flow) ที่สม่ำเสมอ

4. ส่งเสริมให้มีสถาบันหรือองค์กรของเกษตรกรเข้ามาช่วยแก้ปัญหาไม่ว่าจะเป็นธนาคารข้าว ธนาคารกระบือ และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปผักผลไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เพิ่มการจ้างงาน เพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่เกษตรกร เนื่องจากช่วยให้สินค้าอยู่ในตลาดได้เป็นเวลานานมากขึ้น

หลังจากที่ได้ทรงศึกษาค้นคว้าทดลองอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา จึงได้ทรงเผยแพร่แนวความคิด “ทฤษฎีใหม่” ในปี พ.ศ. 2537 ในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่หนึ่ง เกษตรกรจะต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นการเพาะปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก หากมีส่วนที่เหลือค่อยนำไปขาย พร้อมทั้งพระราชทานแนวทางในการจัดการที่ดิน โดยให้แบ่งที่ดินในการเพาะปลูกออกเป็น 4 ส่วน ส่วนหนึ่งประมาณ 3 ใน 10 ส่วนเป็นพื้นที่สำหรับเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่สวนไร่นาของตนเอง เพื่อให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี อีกส่วนหนึ่งประมาณ 3 ใน 10 ส่วน เช่นเดียวกัน เป็นพื้นที่เพื่อการปลูกข้าว และอีกส่วนหนึ่งประมาณ 3 ใน 10 ส่วนเท่ากันเป็นสวนผลไม้และไม้ยืนต้นเพื่อการใช้สอย ที่เหลืออีก 1 ใน 10 ส่วนใช้เป็นที่อยู่อาศัย ปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค

ระยะที่สอง เมื่อเกษตรกรมีผลผลิตมากเกินความจำเป็นในการบริโภคในครัวเรือน มีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อจำหน่ายหรือเพื่อแปรรูปก่อนการจำหน่าย

ระยะที่สาม เมื่อกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็งก็สามารถร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) ตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารสหกรณ์ ช่วยการลงทุนและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต

จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานตามขั้นตอน 5 ประการในการสร้างความ “พออยู่พอกิน” หรือเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในขั้นตอนที่หนึ่งถึงขั้นตอนที่สาม ก็คือ ทฤษฎีใหม่ในระยะที่หนึ่งว่าด้วยการทำเกษตรกรรม ส่วนขั้นตอนที่สี่และห้า ก็คือ ทฤษฎีใหม่ในระยะที่สอง จากข้อเสนอทฤษฎีใหม่ในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มิได้จำกัดเฉพาะการเน้นความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างเดียว แต่เมื่อเกษตรกรรมมีความเข้มแข็งพอก็รวมกลุ่มกันทำการค้าขายได้ และไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เฉพาะการค้าขายภายในประเทศ แต่ยังช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการค้าขายแข่งกับต่างประเทศได้อีกด้วย หากทางกลุ่มมีความมั่นคงแข็งแรงทางเศรษฐกิจและสามารถสร้างความร่วมมือโดยผนึกกำลังกับกลุ่มทุนและกลุ่มพลังงานได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาจมองได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ลักษณะแรก เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้า และบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ลักษณะที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัธยาศัยที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด กล่าวโดยสรุปคือ เศรษฐกิจพอเพียง คือ การหันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต โดยหลักการพึ่งตนเอง มีหลักสำคัญอยู่ 5 ประการด้วยกัน คือ (สุนทร กุลวัฒน์วรพงศ์, 2544 : 55-57)

1) **ด้านจิตใจ** โดยทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2) **ด้านสังคม** แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงเป็นอิสระ

3) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน

4) **ด้านเทคโนโลยี** จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการตามสภาพแวดล้อมและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

5) **ด้านเศรษฐกิจ** แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่ายในภาวะที่เศรษฐกิจวิกฤต จึงต้องปรับทิศทางการพัฒนาใหม่คือต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ โดยยึดหลัก พออยู่พอกิน พอใช้

ดังพระราชกระแสที่ว่า “...หากพวกเราร่วมมือร่วมใจกันทำสัก 1 ใน 4 ประเทศชาติของเราก็สามารถรอดพ้นจากวิกฤตได้...”

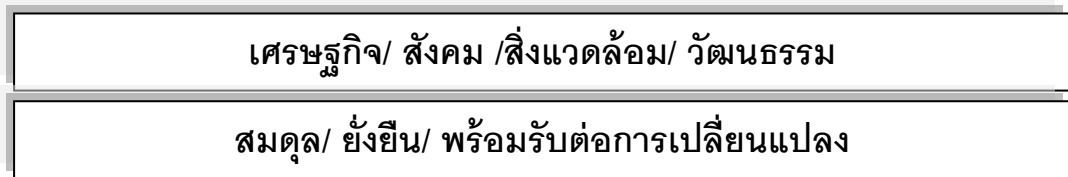
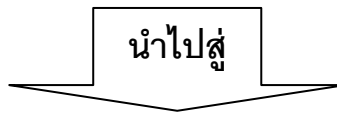
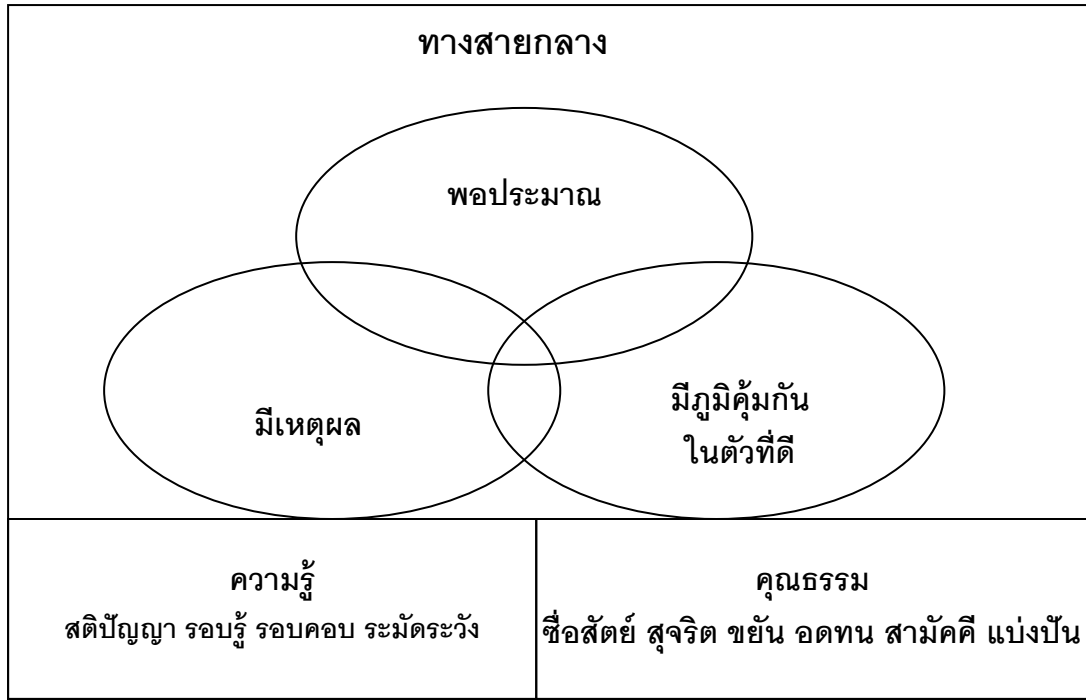
อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง “ความพออยู่พอกิน” มารยะหนึ่งก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจาก

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเร็วเกินไป โดยมีกำไรไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศอย่างมากและรวดเร็ว มีการเปิดเสรีทางการเงิน การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้มาจากผลิตภาพและศักยภาพการผลิตภายในประเทศอย่างแท้จริง แต่มาจากการเก็งกำไรในทรัพย์สินต่างๆ เช่น ที่ดิน หุ่น ฯลฯ เป็นหลัก หรือที่เรียกกันว่า เศรษฐกิจฟองสบู่ จนนำไปสู่ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ในท้ายที่สุด จากเหตุการณ์ครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสที่ว่า “การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง...” พร้อมกันนั้นยังทรงอธิบายเพิ่มเติมว่า “คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างขวางกว่าความสามารถในการพึ่งตัวเองหรือความสามารถในการยืนบนขาของตัวเอง เพราะความพอเพียงหมายถึง การที่มีความพอ คือมีความโลภน้อย เมื่อโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คงจะเป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหรา ก็ได้ แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น” ซึ่งพระองค์ได้สรุปในตอนท้ายว่า “ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล” จากพระราชดำริดังกล่าว จึงเป็นที่มาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับแนวคิดและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2550 : 7)

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 และได้มีการจัดตั้งคณะทำงาน ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้มีการสรุปองค์ประกอบของความพอเพียง ไว้ว่า ความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไข คือ ความรอบรู้ และการมีคุณธรรม ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2550 : 7

แนวความคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนในมิติต่างๆ เป็นการดำเนินตามทางสายกลางก้าวทันต่อโลก โดยปรัชญาใช้ได้ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศ เป็นการมองโลกในลักษณะที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่นอนและมีความเชื่อมโยงกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นการปฏิบัติมุ่งผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ความพอเพียงตามหลักปรัชญานี้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง หากขาดองค์ประกอบใดก็ไม่เป็นความพอเพียงที่สมบูรณ์

องค์ประกอบที่หนึ่ง ความพอประมาณ มีสองนัย นัยแรก คือ ความพอดีไม่สุดโต่ง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง อีกนัยหนึ่ง คือ การที่สามารถพึ่งตัวเองได้ ยืนได้บนขาของตนเอง

องค์ประกอบที่สอง ความมีเหตุผล หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอประมาณในมิติต่างๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล มีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว คำนึงถึงความเล็งเห็น ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากการตัดสินใจนี้

องค์ประกอบที่สาม การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร หมายความว่า การกระทำไม่คำนึงเฉพาะเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ เพราะพลวัตในมิติต่างๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่างๆ อย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบเหล่านี้ด้วย

นอกจากนั้น การดำเนินการให้มีความพอเพียงตามหลักปรัชญาดังกล่าวข้างต้นได้นั้น จะต้องอยู่บนเงื่อนไขพื้นฐาน 2 ประการ คือ การมีความรอบรู้ และคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต

เงื่อนไขแรก ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นประโยชน์พื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้รวมถึง ความรอบคอบ ความระมัดระวัง มีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่างๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และมีสติระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้น ไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมด้วย

เงื่อนไขที่สอง คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสองด้าน คือ ด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำ ในด้านแรกเป็นการตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติ ปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขทั้งสองนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงมีความเป็นไปได้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กล่าวถึงผลที่คาดว่าจะได้รับว่า โดยความพอเพียงเป็นทั้งผลและวิธีการ (End and Mean) จากการกระทำ โดยผลคือ การพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยมีความสมดุลในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันวิธีการตามความพอเพียงเป็นความสมดุลของการกระทำ ทั้งเหตุและผลจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา ภายใต้อิทธิพลทั้งภายในและภายนอกประเทศ

แนวคิดทางการบัญชี

แนวคิดทางการบัญชีเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานทางการบัญชี มาตรฐานการบัญชีเป็นวิธีการทางบัญชีที่ถูกกำหนดขึ้นมา มีหลักเกณฑ์กว้างๆ โดยใช้เหตุผล สามัญสำนึก สัญชาติญาณ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยมีการกำหนดโครงสร้างแนวคิดทางการบัญชีไว้ดังนี้

1. โครงสร้างแนวคิดทางการบัญชี ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ระดับ คือ

ระดับที่หนึ่ง

วัตถุประสงค์ขั้นมูลฐาน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการรายงานข้อมูลทางการเงิน

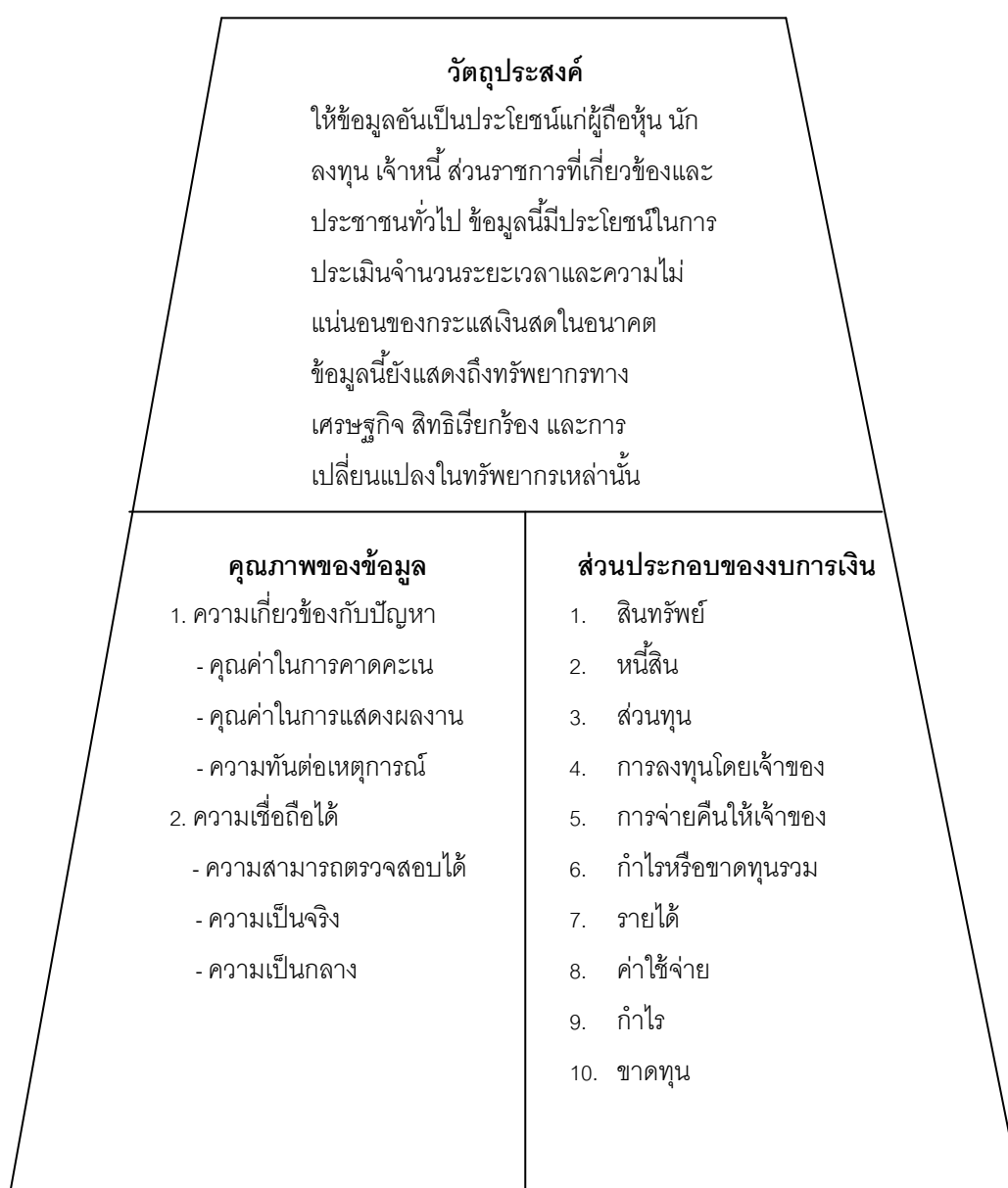
ระดับที่สอง

แนวคิดขั้นมูลฐาน เพื่อกำหนดคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

ระดับที่สาม

แนวทางในการปฏิบัติการ เพื่อกำหนดมาตรฐานทางการบัญชี

สรุปโครงสร้างแนวคิดทางการบัญชีสามารถเขียนเป็นรูปปิรามิดได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างแนวคิดทางการบัญชี

โครงสร้างที่ได้แสดงไว้จะทำให้ผู้ใช้งานงบการเงินเข้าใจถึงส่วนประกอบขั้นมูลฐาน ซึ่งรวมกันเข้าเป็นตัวบททฤษฎีต่างๆ ทางการบัญชี แม้ว่าโครงสร้างทางการบัญชีจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี

2. แม่บทการบัญชี

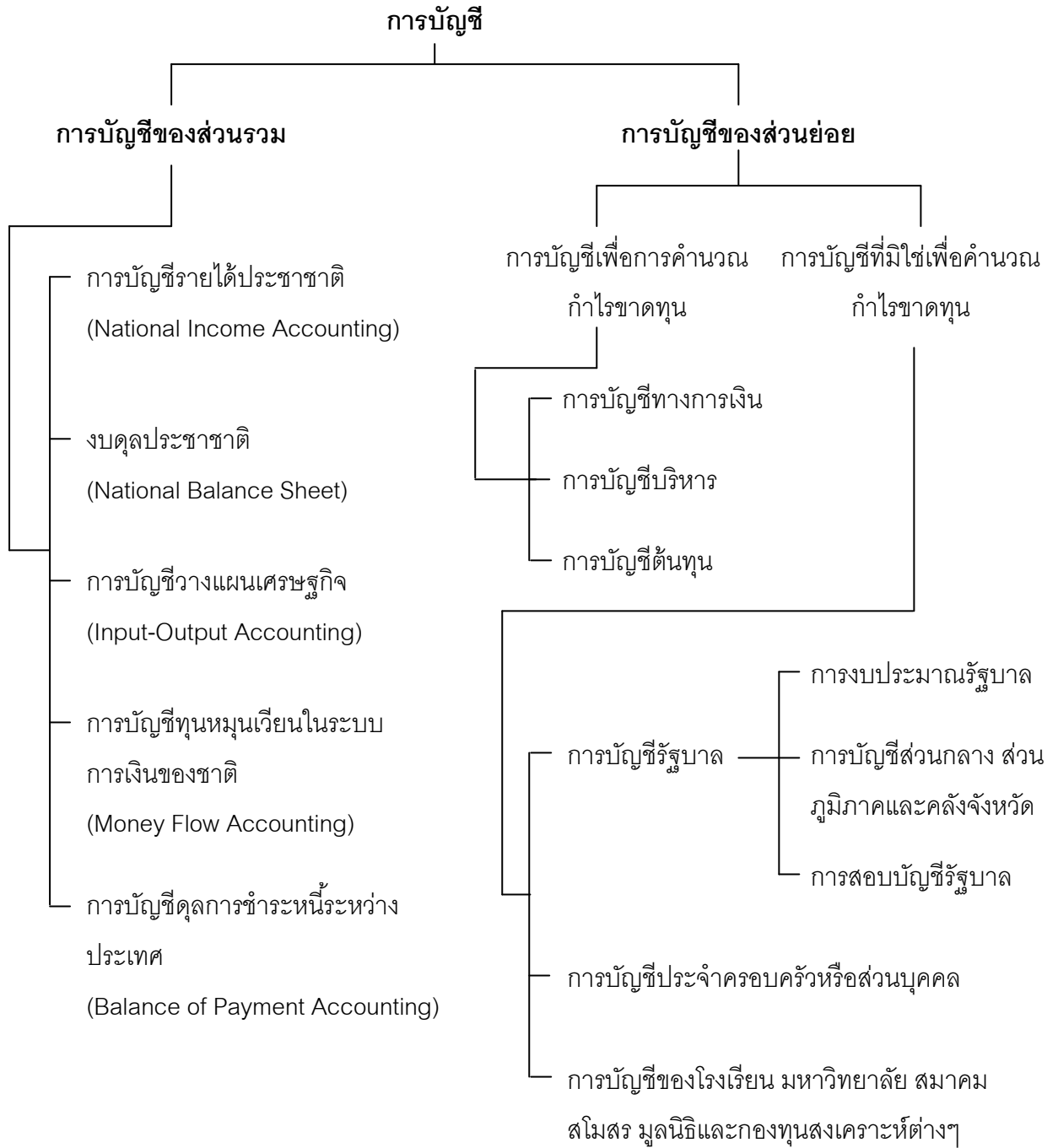
สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2542 : 9-20) ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญในการจัดทำงบการเงิน ตามแม่บทการบัญชีที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 เกณฑ์คงค้าง
- 2.2 การดำเนินงานต่อเนื่อง
- 2.3 ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน
- 2.4 ความเข้าใจ
- 2.5 ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
- 2.6 ความมีนัยสำคัญ
- 2.7 ความเชื่อถือได้
- 2.8 การเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม
- 2.9 เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ
- 2.10 ความเป็นกลาง
- 2.11 ความระมัดระวัง
- 2.12 ความครบถ้วน
- 2.13 การเปรียบเทียบกันได้
- 2.14 ทันต่อเวลา
- 2.15 ความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไป
- 2.16 ความสมดุลของลักษณะเชิงคุณภาพ
- 2.17 การแสดงข้อมูลที่ถูกต้องตามควร
- 2.18 องค์ประกอบของงบการเงิน
- 2.19 ฐานะการเงิน
- 2.20 สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ ฯลฯ

3. การแบ่งส่วนงานทางการบัญชี

การบัญชีแบ่งส่วนงานเป็น 2 ส่วน (เซวาลีย์ พงศ์ผาติโรจน์ . 2541 : 6) ดังนี้

- 3.1 การบัญชีของส่วนย่อย (Micro-Accounting)
- 3.2 การบัญชีของส่วนรวม (Macro-Accounting)

ภาพที่ 2.3 การแบ่งส่วนงานทางการบัญชี

ที่มา : เซาวลีย์ พงศ์ผาติโรจน์. 2541 : 6

ตามประวัติและวิวัฒนาการของการบัญชีนั้น บัญชีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง que พัฒนาจากคณิตศาสตร์ การทำบัญชีอย่างง่าย ๆ คือ การบันทึกรายการรับจ่ายเป็นจำนวนเงินอย่างถูกต้อง โปร่งใส มีจริยธรรม โดยอาศัยหลักฐานและเอกสารที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรับจ่ายนั้นทำได้ เป็นการอาศัยฟังพินิจกันระหว่างผู้

บันทึกบัญชีและผู้ทำเอกสารและมีผู้ได้รับประโยชน์จากการทำบัญชีนั้นตรงกับแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งต้องมีการพึ่งพิงกัน (Interdependence) อยู่ร่วมกันได้และมีจริยธรรม

การทำบัญชีต้องมีขั้นตอนในการบันทึกบัญชี เช่น บันทึกบัญชีในสมุดรายวันขึ้นต้นก่อนแล้วจึงบันทึกบัญชีในแยกประเภท ต่อไปทำสรุปงบรายรับรายจ่ายและงบดุล ฯลฯ การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เช่นเดียวกัน ต้องมีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนซึ่งมี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นต้น เป็นการจัดสัดส่วนทางการผลิตให้เหมาะสม

ขั้นที่สอง คือ การจัดการแบบรวมพลังร่วมมือในระดับการผลิต การตลาด การเป็นอยู่

สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา

ขั้นที่สาม คือ การระดมทรัพยากรจากภายนอกชุมชน โดยอาศัยหลักการพึ่งพิงกัน

การวิจัยเพื่อพัฒนาบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงจะอิงตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ในแม่บทการบัญชี ซึ่งจัดทำโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และตามหลักปฏิบัติทางบัญชีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป โดยเน้นความง่ายต่อการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ เพื่อใช้ปฏิบัติและมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง

ลักษณะของพื้นที่และประชากรเป้าหมาย

กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่าตำบลหัวสำโรง อำเภอนาทอง จังหวัดลพบุรี ตำบลหัวสำโรง

ตำบลหัวสำโรงเป็นตำบลหนึ่งใน 11 ตำบลของอำเภอนาทอง จังหวัดลพบุรี มีพื้นที่ 15,586 ไร่ ประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน การคมนาคมใช้ทางรถยนต์ มีรถยนต์สองแถวรับจ้างจากวัดบ้านม่วงไปอำเภอนาทอง และอำเภอมอเมือง จังหวัดลพบุรี มีถนนลาดยางติดต่อกับอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง อาชีพหลักของชาวบ้าน คือ การทำนา ปลูกข้าวได้ 3 ครั้งต่อปี อาชีพรอง คือ เลี้ยงสัตว์ ทำไร่นาสวนผสม ปลูกผัก ชาวบ้านบางคนไปทำงานในอำเภอและต่างจังหวัด ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน อยู่ในเกณฑ์พอใช้ กลุ่มอาชีพต่างๆ ในตำบลหัวสำโรง กระบวนการกลุ่มที่เกิดจากสมาชิกมาพูดคุยกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตั้งคำถามหาคำตอบและทางเลือกต่างๆ วิพากษ์วิจารณ์ และร่วมกันตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ จากการสัมภาษณ์อาจารย์อานวย จันเงิน ผู้อำนวยการกองเอกชนสัมพันธ์ ได้กล่าวถึงแผนหลัก 4 แผน ในการเกิดกระบวนการกลุ่มในตำบลหัวสำโรง เกิดการจัดตั้ง สภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 ทำให้เกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสตรีเย็บผ้าห่ม กลุ่มแม่บ้านข้าวซ้อมมือ กลุ่มแม่บ้านทำน้ำพริก กลุ่มอาชีพไร่นาสวนผสม กลุ่มผู้ใช้น้ำ โครงการกข. คจ. การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่า เพียงกลุ่มเดียว ซึ่งกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือมีจำนวนสมาชิก 15 คน เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านตามสภาพของปัญหา ความถนัด และความสนใจ เป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดรายได้จากการขายข้าวซ้อมมือ ถือว่าเป็นอาชีพเสริมของสมาชิก เริ่มต้นดำเนินการด้วยการจัดซื้อข้าวเปลือกสำรอง 10 เกวียน

เกวียนละ 7,000 บาท เป็นเงิน 70,000 บาท โดยกระบวนการผลิตข้าวซ้อมมือของกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่ามี 8 ขั้นตอน

1. สีข้าวเปลือกด้วยเครื่องสีมือ โดยใช้แรงคนหมุนเครื่องสีข้าว
2. ร่อนข้าวด้วยตะแกรง เมื่อแยกข้าวที่มีเปลือกออกจากข้าวที่ปอกเปลือก
3. ผัดข้าวเอาแกลบออก
4. ต่ำข้าวหรือซ้อมข้าวในครกกระเดื่อง โดยใช้ตะลุมพุก
5. ผัดข้าว เพื่อเอารำข้าวและปลายข้าวออก
6. คัดข้าว เก็บหิน กาก และสิ่งแปลกปลอมปนต่างๆ ออก
7. บรรจุข้าวลงในถุงพลาสติก ใส่พริกแห้งและใบมะกรูดป้องกันมอด
8. เก็บรักษาข้าวซ้อมมือ เพื่อเตรียมไว้ขาย

สมาชิกโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ความเป็นมาของโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางจรรยา ปันดี และนางสมควร มณีสุริยา ได้ขอพระราชทานน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดิน ตั้งอยู่ที่ ตำบลธงชัยเหนือ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวนเนื้อที่ 29 ไร่ 2 งาน 24 ตารางวาพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดิน ดังกล่าว เพื่อจัดทำโครงการสาธิต "ทฤษฎีใหม่" (แบบบ้านนา) ขนาดเล็ก เมื่อทางราชการ มีงบประมาณแล้ว จึงสร้างที่พักผู้ป่วยของโรงพยาบาลปักธงชัย ต่อไป

หน่วยงานรับผิดชอบ

กรมวิชาการเกษตร

ผลการดำเนินงาน

ได้ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ในแปลงนาข้าวด้านหลังพื้นที่โครงการที่เคยมอบให้เกษตรกรทำจำนวน 6 ไร่ ซึ่งในปีนี้ได้ดำเนินการเองโดยใช้วิธีปักดำ 1 แปลง และใช้วิธีหว่าน 1 แปลง ขณะนี้ต้นข้าวอยู่ในระยะการเจริญเติบโต แปลงผักบริเวณขอบสระ ได้ปลูกชะอม ผักชี ผักบุ้ง คื่นชวา แมงลัก มะเขือ ถั่วฝักยาว ตะไคร้ ผักหวาน โดยทำการปลูกและเก็บผลผลิตจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี แปลงไม้ผลที่ให้ผลผลิต ได้แก่ มะพร้าว น้ำหอม ฝรั่ง มะกอกน้ำ กัลยวีร์ แก้วมังกร และได้เตรียมการนำอ้อยคั้นน้ำและมันสำปะหลังมาปลูกเพิ่มเติม ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้นำผลการศึกษาดูงานที่ประสบผลสำเร็จถ่ายทอดออกสู่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องทุกเดือน

การดำเนินงานในระยะต่อไป

จะทำการศึกษาดูงาน เพื่อหาข้อเปรียบเทียบผลดี ผลเสีย และจำนวนผลผลิตของการทำนาดำและนาหว่านในพื้นที่โครงการ ด้านพืชผัก จะเน้นการปลูกพืชผักพื้นบ้าน เช่น ผักตบชวา ผักเม็ก ใบบัวบก ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้มีผลผลิตและรายได้เร็วกว่าปลูกพืชชนิดอื่น ด้านการประมง จะนำปลาถิ่นพื้นมาปล่อยเพิ่มเติมทั้ง

ในสระเดิมและบ่อใหม่ เช่น ปลายเตียน สวาย ยี่สกเทศ นวลจันทร์เทศ และขยายพันธุ์กบในบ่อดินควบคู่ไปด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์ จะเชิญวิทยากรจากกรมข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน มาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตาม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและ โครงการพัฒนาอื่นๆ
2. เพื่อส่งเสริม การพัฒนาสงเคราะห์และช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและให้สามารถช่วยตัวเองและพึ่งตนเองได้
3. ดำเนินการใดอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวม
4. ร่วมมือกับส่วนราชการและองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือดำเนินการเพื่อนำ ในการสนับสนุนสาธารณประโยชน์ ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมือง

เป้าหมาย

เป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนให้มีความร่มเย็นเป็นสุข และอยู่ดีกินดีอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศคือชัยชนะแห่งการพัฒนา

แนวทางการดำเนินงาน

งานของมูลนิธิชัยพัฒนานั้นต้องทำเร็ว คิดเร็ว แก้ปัญหาเร็ว เรื่องเช่นนี้ไม่อาจทำได้ในระบบระเบียบของทางราชการ เนื่องจากราชการมีขั้นตอน ระเบียบแบบแผนที่ยุ่งยากพอสมควร จะไม่ทันกับเวลา และปัญหาที่ต้องใช้ความรวดเร็ว มูลนิธิฯ ดำเนินการเป็นตัวอย่างก่อน หากรัฐบาลเห็นสมควรว่ามีประโยชน์ ก็นำไปทำต่อ หรือจะนำแบบอย่างไปทดลองที่อื่นก็ได้...การดำเนินงานของมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นไปตามแนวพระราชดำริ โดยเน้นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแผนงาน โครงการของรัฐที่มีอยู่แล้ว แต่จะพยายามสนับสนุน ส่งเสริม และประสานการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการต่างๆ เกิดความสมบูรณ์และสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่โครงการของรัฐถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของกฎระเบียบต่างๆ อันเป็นผลทำให้โครงการนั้นๆ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทันท่วงที เช่น ในกรณีที่ต้องจัดซื้อที่ดินจากรายการบางส่วนเพื่อดำเนินงานตามโครงการ หนึ่ง แต่รัฐมีปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อ หรือมิได้ตั้งงบประมาณไว้ หรือถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบต่างๆ ทำให้ดำเนินการจัดซื้อไม่ได้ หรือต้องตั้งงบประมาณจัดซื้อใน 1-2 ปี ข้างหน้า ซึ่งจะทำให้โครงการล่าช้าไป เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้มูลนิธิชัยพัฒนาจะได้ช่วยเหลือตามความเหมาะสมเพื่อให้โครงการนั้นๆ ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด

วิธีการดังตัวอย่างข้างต้นนี้อาจนับได้ว่าเป็นวิวัฒนาการใหม่ของแนวทางการพัฒนาประเทศที่มีมูลนิธิชัยพัฒนาในฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นองค์กรสาธารณกุศลที่จะเข้ามาประสานงาน ร่วมมือสนับสนุน โครงการพัฒนาของรัฐอย่างสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้โครงการที่มีปัญหานั้นๆ สามารถดำเนินงานไปได้ โดยก่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและประเทศชาติอย่างไม่เคยมีมาก่อนในอดีต "มูลนิธิชัยพัฒนา มิได้มีหน้าที่โดยตรงที่จะบรรเทาทุกข์แก่ประชาชนให้มีกินให้สามารถที่จะดำเนินชีวิตที่

สร้างสรรค์โดยช่วยในการให้มีสิ่งที่เป็นอุปกรณ์หรือจะเป็นสิ่งที่เป็นปัจจัยให้สามารถที่จะทำการทำมาหากิน โดยมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับโครงการในด้านการเกษตรก็ได้ทำมาก และในด้านเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมก็ได้ทำเพื่อที่จะให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเป้าหมายก็คือความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ ซึ่งถือว่าเป็นชัยชนะ

หน่วยทหารพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ความเป็นมา

คู่สมรสคณะรัฐมนตรีรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มีแนวความคิดในการถวายเป็นความจงรักภักดี แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา ด้วยการเลี้ยงอาหาร การให้อาชีพ และการบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นกิจกรรมครั้งคราว ตามห้วงเวลา ต่อมาจึงน้อมนำแนวพระราชดำริ เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และงานศิลปาชีพของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเผยแพร่แก่ เกษตรกร และประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดอานิสงค์ถาวรและถวายเป็นพระราชกุศล

จากแนวความคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการสร้างศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และงานศิลปาชีพ ทั้ง 4 ศูนย์ 4 ภาค โดยให้ สร้าง ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริฯ และศูนย์สาธิตและส่งเสริมศิลปาชีพฯ ภาคเหนือ ขึ้นเป็นแห่งแรก โดยตั้งอยู่ในพื้นที่ของกองการสัตว์ และเกษตรกรรมที่ 3 กรมการสัตว์ทหารบก ต.แม่สา อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ทั้งนี้รัฐบาลได้มอบให้กับกองทัพบกเป็นผู้ดูแลเนื่องจากว่ากองทัพบกมีพื้นที่มากเมื่อไม่ได้เกิดภาวะสงครามกำลังพลสามารถที่จะดูแลสถานที่นี้ไว้ได้ ที่สำคัญที่สุดคือ กองทัพเป็นข้าราชการที่มีความจงรักภักดีสูง พร้อมทั้งจะรักษาเพื่อ เชิดชูพระบารมี กองทัพบกมีบุคลากรที่มีประสบการณ์ พร้อมทั้งจะถ่ายทอดพระราชดำริทั้งหลายแก่ ประชาชนทั่วไป เพื่อการเกิดพระเกียรติ และถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และงานศิลปาชีพ สำหรับเยาวชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป เพื่อการเสริมสร้างรายได้ และอาชีพเสริมแก่เกษตรกร และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับประชาชนทั่วไป

การดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ฯ ภาคเหนือ เป็นศูนย์สาธิต แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และงานศิลปาชีพโดย 1.จัดนิทรรศการและการสาธิต 2.จัดฐานการเรียนรู้ 3.จัดการฝึกอบรม 4. จัดการท่องเที่ยวภายในศูนย์การเรียนรู้ฯและพื้นที่ใกล้เคียง

การจัดนิทรรศการ และการสาธิต : ประกอบด้วย นิทรรศการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ งานศิลปาชีพ การสาธิต ได้แก่ การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ งานทอผ้า งานจักสาน งานปั้น งานแกะสลัก และหัตถกรรมกระดาษสา

การจัดฐานการเรียนรู้ : ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ 6 ฐาน คือ ฐานบัญชีฟาร์ม ฐานนาข้าว ฐานพืชผักผลไม้ ฐานดิน น้ำ ปุ๋ย ฐานการเลี้ยงสัตว์ และ ฐานอนุรักษ์และพลังงานทดแทน การฝึกอบรม : ประกอบด้วย การฝึกอบรมอาชีพเสริม หรือความรู้ด้านการเกษตรแก่ เกษตรกร / ผู้สนใจ และการฝึกอบรมเยาวชน การฝึกอบรมเยาวชน เป็นกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้น เพื่อให้เยาวชน ได้เรียนรู้แนวพระราชดำริ ฯ และ น้อมนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป การฝึกอบรมวินัย ความเป็นผู้นำ ความสามัคคีความอดทนทางร่างกายทางจิตใจและการทดสอบกำลังใจ

การบริการสถานที่ จัดกิจกรรม การประชุม,อบรม,สัมมนา การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การจัดงานสังสรรค์ต่างๆ ระยะเวลาในการฝึกอบรมมี 2 แบบ คือ แบบ 3 วัน 2 คืน และแบบ 2 วัน 1 คืนโดยมีการดำเนินกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมบังคับการเรียนรู้แนวพระราชดำริฯ กิจกรรมทางเลือก : ได้แก่ การทดลองปฏิบัติงานเกษตรทฤษฎีใหม่ กิจกรรมคนดีของสังคม กิจกรรมทดสอบกำลังใจ ชมการสาธิตการใช้อาหารบนหลังม้า และจี่ม้า การเพาะเห็ด การขยายพันธุ์พืช

การท่องเที่ยว : ประกอบด้วย การศึกษาแนวพระราชดำริฯ และเที่ยวชมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ ฯ รวมทั้งเที่ยวชม / ร่วมกิจกรรมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ เขียมชมวัดป่าคาราภิรมย์การนั่งเกวียนวัวเพื่อเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ฯชมการสาธิตการใช้อาหารบนหลังม้า และจี่ม้า ชมการสาธิตการใช้สุนัขทหาร, การสัมผัสชีวิตแบบล้านนาไทยเป็นต้น

กิจกรรมและการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่บูรณาการจากการปฏิบัติ และเหตุการณ์จริง เป็นศูนย์การเรียนรู้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นต้นแบบใหม่ให้ประชาชนเด็กและเยาวชนได้ศึกษาเพื่อให้สามารถนำกลับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น

1. ด้านกิจกรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (แปลงเกษตรทฤษฎีใหม่) ด้านพืช ข้าว เกษตรผสมผสาน ผัก ไม้ผล สตอเบอร์รี่ ไฮโดรเปอร์นิค ด้านสัตว์ สัตว์ปีก ไก่ ไข่ เป็ด หมู การแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์ ด้านประมง บ่อปลา กบ ปลาในกระชัง การแปรรูปจากสัตว์น้ำ ด้านบัญชีฟาร์ม การทำบัญชีฟาร์ม ถ่ายทอดความรู้ ด้านวิถีชีวิต การทำบ่อก๊าซชีวภาพ การเพาะเห็ด บ้าน

2. นิทรรศการเกี่ยวกับพระราชดำริด้านการเกษตรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการฝึกอาชีพ แนะแนวอาชีพ สาธิตการฝึกอาชีพ การจัดฝึกอบรมอาชีพพระยะสั้น นิทรรศการสาธิต

3. ด้านการบริการประชาชน นิทรรศการ เผยแพร่ความรู้

4. ด้านการผลิต การแสดง และจำหน่ายสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

การวิจัยเชิงทดลอง

การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาความเป็นเหตุเป็นผล โดยมีการใช้ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำได้ ถ้าพิจารณาส่วนประกอบสำคัญ 2 ประการของการออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง ได้แก่ การดำเนินการแบบสุ่ม และการจัดกลุ่มควบคุม สามารถจำแนกประเภทของการวิจัยเชิงทดลองได้เป็น 3 ประเภท (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2544 : 160-165)

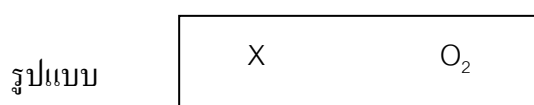
- 1) การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design)
- 2) การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design)
- 3) การวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง (True-experimental Design)

ทั้งนี้ ใช้สัญลักษณ์ในรูปแบบการทดลอง ดังนี้

- (E) แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
(C) แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
R แทน การจัดดำเนินการแบบสุ่ม (Randomization)
X แทน การทดลอง (Treatment) ถ้ามีการทดลองหลายการทดลอง ใช้ X_1, X_2, \dots, X_n
-- แทน ไม่มีการทดลอง
O แทน การวัดผล (Outcome Measurement)
 O_1 แทน การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest Observation)
 O_2 แทน การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest Observation)

1) การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น เป็นการวิจัยที่ไม่มีการจัดดำเนินการแบบสุ่มและไม่มีการจัดกลุ่มควบคุมในการทดลองจึงมีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว มีรูปแบบการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1.1) แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว และวัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (One-group posttest only- design)

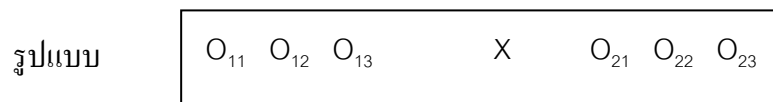
รูปแบบนี้ ประกอบด้วยกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว เมื่อให้สิ่งทดลองหรือจัดกระทำ (X) แล้ว ทำการวัดผลที่เกิดขึ้นในตัวแปรตามหลังการทดลอง (O_2)

1.2) แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนหลังการทดลอง (One-group pretest posttest design)

รูปแบบนี้ มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว แต่วัดผลก่อนการทดลอง (O_1) และหลังจากจัดกระทำหรือให้สิ่งทดลอง (X) แล้ว จึงทำการวัดผลหลังการทดลองอีกครั้งหนึ่ง (O_2)

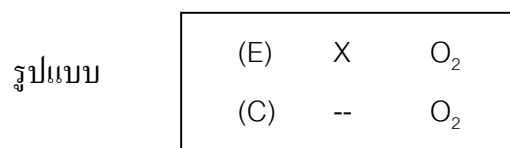
1.3) แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลหลายครั้งก่อนและหลังการทดลอง (Single group pretest - posttest time series design)

รูปแบบนี้ มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว แต่มีการวัดผลซ้ำตามช่วงเวลาที่กำหนดทั้งก่อนและหลังการทดลอง

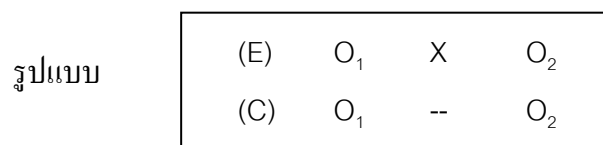
2) การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ไม่มีการจัดดำเนินการแบบสุ่ม มีรูปแบบการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

2.1) แบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน วัดผลหลังการทดลอง (Non-equivalent control group posttest only- design)

รูปแบบนี้ ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง (E) และกลุ่มควบคุม (C) แต่ขาดการจัดดำเนินการแบบสุ่ม จึงมีอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มทั้งสองมีลักษณะเท่าเทียมกัน มีการวัดผลหลังการทดลองทั้งสองกลุ่ม

2.2) แบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Non-equivalent control group, pretest - posttest design)

รูปแบบนี้ ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง (E) และกลุ่มควบคุม (C) แต่เนื่องจากไม่มีการจัดดำเนินการแบบสุ่ม จึงมีอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มทั้งสองมีลักษณะเท่าเทียมกัน จึงมีการวัดผลก่อนการทดลอง (O_1) ทั้งสองกลุ่มเพื่อใช้ตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจากจัดกระทำหรือให้สิ่งทดลอง (X) ให้กลุ่มทดลองแล้ว จึงวัดผลหลังการทดลอง (O_2) ทั้งสองกลุ่ม

3) การวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และมีการจัดดำเนินการแบบสุ่ม รูปแบบการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

3.1) แบบมีกลุ่มควบคุม วัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (Posttest only- control group design)

รูปแบบ	R	(E)	X	O ₂
	R	(C)	--	O ₂

รูปแบบนี้ ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง (E) และกลุ่มควบคุม (C) ซึ่งสมาชิกของกลุ่มทั้งสองได้มาจากการจัดดำเนินการแบบสุ่ม (R) กลุ่มทั้งสองจึงน่าจะมีความเท่าเทียมกัน ส่วนใหญ่จึงไม่จำเป็นต้องวัดผลก่อนการทดลอง (O₁) วัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (O₂) การวิจัยตามรูปแบบนี้ หากมีการทดลองหลายวิธี จะต้องเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง และการศึกษาความแตกต่างของผลการทดลองทำได้โดยการเปรียบเทียบผลการทดลองของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ

3.2) แบบมีกลุ่มควบคุม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Pretest - posttest control group design)

รูปแบบ	R	(E)	O ₁	X	O ₂
	R	(C)	O ₁	--	O ₂

รูปแบบนี้ ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง (E) และกลุ่มควบคุม (C) ซึ่งสมาชิกของกลุ่มทั้งสองได้มาจากการจัดดำเนินการแบบสุ่ม (R) มีการวัดผลก่อนทดลอง (O₁) และหลังการทดลอง (O₂) การวิจัยตามรูปแบบนี้ อาจใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม คือ ใช้วิธีทดลองมากกว่า 1 วิธีก็ได้

3.3) แบบโซโลมอนสี่กลุ่ม (Solomon four – group design)

รูปแบบ	R	(E ₁)	O ₁	X	O ₂
	R	(C ₁)	O ₁	--	O ₂
	R	(E ₂)	--	X	O ₂
	R	(C ₂)	--	--	O ₂

รูปแบบนี้ ประกอบด้วยกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม (C₁, C₂) และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม (E₁, E₂) ทุกกลุ่มมีการดำเนินการแบบสุ่ม (R) และมีการวัดผลก่อนทดลอง (O₁) ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม 1 คู่ (E₁, C₁) และทุกกลุ่มมีการวัดผลหลังการทดลอง (O₂)

3.4) แบบวิเคราะห์ห้องค้ประกอบ (Factorial design)

รูปแบบนี้จะประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 2 ตัว หรือมากกว่า และตัวแปรอิสระแต่ละตัวต้องมีอย่างน้อย 2 ระดับ ตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวต้องเป็นตัวแปรทดลอง ส่วนตัวแปรอิสระตัวอื่นอาจเป็นตัวแปรเชิงคุณลักษณะที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เพื่อควบคุมก็ได้ ตัวอย่างรูปแบบวิเคราะห์ห้องค้ประกอบ 2x2 ดังนี้

ตัวแปรอิสระตัวที่ 2 (B)

		B ₁	B ₂
ตัวแปรอิสระตัวแรก (A)	A ₁		
	A ₂		

รูปแบบของค้ประกอบ 2x2

การวิจัยการพัฒนาบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงที่ดำเนินการในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในลักษณะการพัฒนาทดลอง (Experimental Development) โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยการให้กลุ่มตัวอย่างได้พิจารณาให้ข้อคิดเห็นและทดลองจัดทำบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นการจัดการกระทำ หรือสิ่งทดลอง (X) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการวัดผลหลังจากการทดลอง คือ ให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะภายหลังจากที่กลุ่มเป้าหมายได้รับสิ่งทดลองแล้ว หรือแบบฟอร์มบัญชีพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว (O₂)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีผู้ให้ความสนใจวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับเศรษฐกิจทุกสาขา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี โดยได้ให้ข้อสรุปถึงหลักการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการธุรกิจได้ 9 ประการ คือ

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการ แต่มีราคาถูก
- 2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 3) เน้นการจ้างงานเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทน

- 4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- 5) ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้นเป็นหลัก
- 6) ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอารัดเอาเปรียบแรงงาน และลูกค้า ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้
- 8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ
- 9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยยังได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ครอบคลุมหลักการของ บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance) ที่เน้นในเรื่องความเป็นธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Equality) ความโปร่งใสในการบริหารการจัดการ (Transparency) และความรับผิดชอบอย่างมีคุณธรรม (Accountability) แต่เศรษฐกิจพอเพียงได้ก้าวไปไกลกว่าที่เน้นการบริหารจัดการอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด และเน้นความไม่โลภพร้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมและของประเทศโดยส่วนรวม ดังนั้น ในกรณีของประเทศไทยจึงควรเน้นการดำเนินธุรกิจใญ่แนวเศรษฐกิจพอเพียงแทนที่จะตามแนวคิดบรรษัทภิบาลซึ่งเป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากอารยธรรมตะวันตก

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้ ได้กล่าวว่า งานวิจัยนี้ต้องการค้นหาทางเลือกของการพัฒนาที่เป็นไปได้ เพราะการพึ่งพิงสินค้าทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศมากเกินไป นำไปสู่การขาดดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัดและหนี้สินต่างประเทศ จนประสบกับภาวะวิกฤตในที่สุด ทำให้สังคมไทยต้องทบทวนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา และกลับไปหารากฐานเดิม คือ เกษตรและชุมชน ใช้ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยียุคใหม่เพิ่มความรู้ ความชำนาญ เพื่อพัฒนาการผลิตและคุณภาพชีวิตของชุมชน มีวิธีการผลิต 2 วิธี คือ วิธีการผลิตหนึ่งเพื่อกินเพื่อใช้อีกวิธีหนึ่งเพื่อเพิ่มรายได้เป็นตัวเงินทำให้ชนบทและภาคเกษตรสามารถพึ่งตนเองได้ และกลายเป็นฐานที่มั่นของระบบเศรษฐกิจแห่งชาติ นอกจากนั้น ยังได้ให้กรอบแนวคิดพื้นฐานว่าต้องเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมพึ่งตนเอง สร้างความเข้มแข็งให้ตนเองและชุมชน ได้แก่ ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ธุรกิจชุมชน และเกษตรผสมผสาน ผู้วิจัยยังอธิบายถึงธุรกิจชุมชน หมายถึง องค์กรที่สมาชิกชุมชนครอบครองและควบคุมได้หรือกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นของสมาชิกชุมชน โดยแบ่งตามลักษณะของการถือครองปัจจัยการผลิต หรือตามลักษณะของกรรมสิทธิ์มี 5 ประเภท คือ

- 1) ธุรกิจเป็นของนักลงทุนภายนอกชุมชน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการถือครองกรรมสิทธิ์เลย เพื่อลดต้นทุนแรงงาน เช่น โรงงานรองเท้าแพน

2) ธุรกิจที่เริ่มต้นจากนักลงทุนภายนอกมาลงทุนทั้งหมด ต่อมาสมาชิกชุมชนมีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน เช่น บริษัทรองเท้าบาจา

3) ธุรกิจที่ได้รับการช่วยเหลือด้านเงินทุนจากหน่วยงานเอกชน เช่น กลุ่มแม่บ้านหญิงจังหวัดขอนแก่น

4) ธุรกิจชุมชนถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับองค์กรภายนอกที่ต้องการให้ชาวบ้านร่วมตัวประกอบการผลิตและการขายเชิงธุรกิจ เพื่อยกระดับรายได้และการจัดการ เช่น กลุ่มแม่บ้านทอผ้าที่จังหวัดร้อยเอ็ด

5) ธุรกิจที่สมาชิกชุมชนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่ เช่น สหกรณ์ต่างๆ ที่ดำเนินงานเชิงธุรกิจ ผู้วิจัยมีทัศนะว่า “องค์กรธุรกิจชุมชน” ต้องมีลักษณะเป็นธุรกิจลงทุนทำการผลิต ทำการค้า ได้ผลตอบแทนเป็นกำไร แต่ต้องใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน ต้องมีความยุติธรรมและชอบธรรมต่อชุมชน ควรกระตุ้นให้เกิดธุรกิจในชนบทให้มาก เพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้กลไกทุนนิยม

กาสัก เต๊ะซันหมาก (2542) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่อง สภาวัฒนธรรมสู่ประชาสังคม กรณีตัวอย่างสภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี พบว่า รูปแบบกระบวนการพัฒนาประชาสังคมของสภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง มีดังนี้

1) ภูมิธรรมภูมิปัญญา (Spirituality) เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำเนินงาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1.1) ภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน

1.2) องค์ความรู้ที่ไม่ได้สั่งสมมา ได้แก่ การศึกษาดูงาน โรงเรียน การอบรม การประชุม และการรับรู้ข่าวสาร

2) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ได้จากการคิด การตั้งคำถาม การหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์หาคำตอบและแก้ไขปัญหา กระบวนการเรียนรู้ของสภาวัฒนธรรมหัวสำโรง มี 4 ประการ คือ

2.1) กระบวนการกลุ่ม เกิดจากสมาชิกของกลุ่มต่างๆ พบพูดคุย ตั้งคำถาม ร่วมกันแก้ปัญหา เช่น กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่า

2.2) การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จากการทำงาน ตัวอย่างเช่น กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่า ไปสาธิตและจำหน่ายข้าวซ้อมมือที่สนามหลวง ผลิตข้าวไม่พอลขาย จึงนำปัญหามาพูดคุยหาสาเหตุของปัญหาและนำมาแก้ไข

2.3) การเรียนรู้จากการแก้ปัญหาในชีวิตจริง เป็นการยกระดับความคิดและสติปัญญาให้สูงขึ้น

2.4) การเรียนรู้และทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย มีการช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสาร

3) การจัดการ (Management) สภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง มีการจัดการ 2 ลักษณะ คือ

3.1) กระบวนการพัฒนาประชาสังคม มีการรวมตัวอย่างอิสระ ด้วยความรัก
ช่วยเหลือกันและแก้ปัญหาาร่วมกัน

3.2) โครงสร้างและหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโพง สมาชิกมี
หลากหลายในด้านอายุ อาชีพ ประสบการณ์ ความสนใจและความถนัด

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(2538 : 49) ได้รายงานผลการวิจัยโครงการส่งเสริมและ
ศึกษาศักยภาพสตรีในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในงานพัฒนาหมู่บ้านว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในการคิดและ
ตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมุมมองของสตรีในด้านการพัฒนา ซึ่งเกิดจาก
ประสบการณ์ของสตรีจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน การจัดกระบวนการที่ดีและเหมาะสมทำให้
ผู้แทนสตรีได้มีโอกาสชี้แจงต่อรอง และชักจูงผู้นำชายและชาวบ้านในการดำเนินโครงการพัฒนาที่เกี่ยวกับ
การพัฒนาทางสังคมและคุณภาพชีวิต นอกจากนั้น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ยังได้สรุปผลการวิจัย
การพัฒนาควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น คือ การร่วมคิด เสนอแนวทางและการวางแผนและเสนอ
โครงการพัฒนาชุมชนของตนเอง ทำให้การพัฒนาชนบทตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่